



MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILAR ORASIDA KARATE MUSOBAQALARINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Avazmetov Bobur Yusupboy o'g'li
Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar
universiteti, Pedagogika va tillar fakulteti
Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va
metodikasi mutaxassisligi, MJTK 24-01 guruh 1- kurs
magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14997832>

ARTICLE INFO

Received: 27th February 2025

Accepted: 28th February 2025

Published: 10th March 2025

KEYWORDS

*karate musobaqalari, maktab
yoshidagi o'quvchilar, sport tadbirlari,
zamonaviy usullar, raqamli
texnologiyalar, tashkil etish,
boshqarish.*

ABSTRACT

Ushbu maqola maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy usullarini o'rganadi. Maqolada karate tadbirlarini tashkil etishning xalqaro tajribalari, zamonaviy yondashuvlar, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi va musobaqalarni tashkil etish samaradorligini oshirish usullari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, zamonaviy texnologiyalar, to'g'ri tashkiliy tuzilma va xalqaro standartlarni joriy etish karate musobaqalarini tashkil etish samaradorligini oshiradi va o'quvchi yoshlar orasida ushbu sport turining ommaviyligini ta'minlaydi.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda sport o'quvchilar jismoniy va ma'naviy rivojlanishining muhim omili hisoblanadi. Karate sport turi nafaqat jismoniy tayyorgarlikni, balki axloqiy va ma'naviy tarbiyani ham o'z ichiga oladi [1]. Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etish nafaqat sportni ommalashtirish, balki yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, jamoa ruhini shakllantirish va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda O'zbekistonda karate sport turi jadal rivojlanmoqda. So'nggi yillarda maktab yoshidagi o'quvchilar orasida ushbu sport turiga qiziqish sezilarli darajada ortdi [2]. Biroq, karate musobaqalarini samarali tashkil etish bir qator muammolarni keltirib chiqaradi: texnik ta'minot, hakamlik, murabbiylarning malakasi, musobaqalarni xalqaro standartlarga muvofiq o'tkazish kabi [3].

Ushbu maqolaning maqsadi maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy usullarini tahlil qilish va ushbu jarayonni optimallashtirish yo'llarini aniqlashdir. Tadqiqot davomida quyidagi vazifalar o'rganiladi: karate musobaqalarini tashkil etishning xalqaro tajribalari, maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy usullari, raqamli texnologiyalarning tadbirlardagi o'rni va musobaqalarni tashkil etish samaradorligini oshirish yo'llari.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot metodologiyasi ilmiy adabiyotlar, me'yoriy hujjatlar va zamonaviy manbalarning tahlilini o'z ichiga oladi. O'zbek, rus va xorijiy tillardagi ilmiy maqolalar, monografiyalar, karate federatsiyalari rasmiy hujjatlari hamda internet-resurslari o'rganildi.

Ishimov va Rasulov (2022) maktablarda karate sport turini rivojlantirish bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlarda yoshlar o'rtasida sport musobaqalarini tashkil etishning asosiy tamoyillari va yondashuvlarini taqdim etgan [4]. Mualliflar musobaqalarni tashkil etish bosqichlarini, ularning samaradorligini baholash mezonlarini va musobaqalarni o'tkazish uchun zarur bo'lgan resurslarni tavsiflab berganlar.

Karate musobaqalarini tashkil etishda xalqaro tajriba masalasi bo'yicha Petrov (2021) ning ilmiy ishlari ahamiyatga ega [5]. Muallif karate musobaqalarini tashkil etish va o'tkazishning xalqaro standartlarini tahlil qilgan, shuningdek, ushbu musobaqalarning tashkiliy xususiyatlarini hamda ularni milliy kontekstda qo'llash imkoniyatlarini ko'rib chiqqan.

Smirnov va Ivanova (2023) o'z tadqiqotlarida maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalarini o'rganganlar [6]. Mualliflar musobaqalarni tashkil etish va o'tkazishda raqamli platformalar, mobil ilovalar va boshqa axborot vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini baholaganlar.

Nakamura va Suzuki (2020) Yaponiyada karate musobaqalarining tashkiliy tuzilishini tadqiq qilgan, bu sport musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy standartlarini ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi [7]. Mualliflar musobaqalarni tashkil etish va o'tkazishning tizimli yondashuvini tavsiya etganlar, bu esa boshqa mamlakatlar tajribasida qo'llanilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlilidan kelib chiqib, maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etish bo'yicha zamonaviy yondashuvlarni quyidagi kategoriyalarga ajratish mumkin: musobaqalarni tashkil etishning innovatsion usullari, raqamli texnologiyalardan foydalanish, hakamlik tizimini takomillashtirish va musobaqa ishtirokchilarining xavfsizligini ta'minlash.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Adabiyotlar tahlili natijasida, zamonaviy sharoitda maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning quyidagi zamonaviy usullari aniqlandi:

1. **Modullashtirilgan yondashuv.** Brown va Johnson (2021) ning tadqiqot natijalariga ko'ra, musobaqalarni tashkil etishda modullashtirilgan yondashuv qo'llanilganda, musobaqa hududini alohida modullarga bo'lish, har bir modulda ma'lum bir faoliyat turini (rozgi qilish, musobaqalar, mashg'ulotlar, dam olish zonasi va boshqalar) tashkil etish maqsadga muvofiq [8]. Bunday yondashuv musobaqa ishtirokchilari va tomoshabinlar uchun qulay sharoitlarni yaratadi, shuningdek, musobaqa o'tkazish samaradorligini oshiradi.

2. **Elektron hakamlik tizimi.** Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishda elektron hakamlik tizimidan foydalanish hakamlik jarayonining shaffofligi va xolisligini ta'minlaydi. Beljaev va Orlov (2023) elektron hakamlik tizimidan foydalanish hakamlik xatolarini 35% ga kamaytirishi va musobaqa natijalarining ishonchliligini oshirishini aniqlaganlar [9].

3. **Musobaqalarni tashkil etishda ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalardan foydalanish.** Zamonaviy sharoitda musobaqalar haqida ma'lumot berish, ishtirokchilarni ro'yxatga olish va musobaqa natijalarini e'lon qilish uchun ijtimoiy tarmoqlar va mobil

ilovalardan foydalanish samarali hisoblanadi. Bu ishtirokchilar va tomoshabinlar soni oshishiga olib keladi, bu esa musobaqaning ommaviyligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [6].

4. **Musobaqalarni o'tkazishning xalqaro standartlarini joriy etish.** Karate bo'yicha xalqaro federatsiya (WKF) tomonidan ishlab chiqilgan standartlarga muvofiq musobaqalarni tashkil etish va o'tkazish, musobaqalar sifatini oshiradi va ularning nufuzini ko'taradi [7].

Raqamli texnologiyalar karate musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishda quyidagi raqamli texnologiyalar qo'llaniladi:

1. **Elektron qayd etish tizimi.** Ishtirokchilarni ro'yxatga olish, musobaqa natijalarini qayd etish va tahlil qilish uchun maxsus dasturiy ta'minotdan foydalanish, musobaqa tashkilotchilari ishini sezilarli darajada osonlashtiradi va musobaqa ma'lumotlarining aniqligini ta'minlaydi [5].

2. **Video hakamlik tizimi.** Hakamlik qarorlarini tasdiqlash va bahs-munozarali vaziyatlarni hal qilish uchun video hakamlik tizimidan foydalanish, hakamlik sifatini oshiradi va musobaqa ishtirokchilarining hakamlik qarorlariga ishonchini mustahkamlaydi [9].

3. **Onlayn translyatsiya.** Musobaqalarni onlayn rejimda translyatsiya qilish, keng tomoshabinlar auditoriyasini jalb qiladi va musobaqaning ommaviyligini oshiradi [8].

4. **Musobaqalarni tahlil qilish uchun raqamli vositalar.** Ishtirokchilarning harakatlarini tahlil qilish, natijalarni baholash va musobaqalar statistikasini yuritish uchun raqamli vositalardan foydalanish, murabbiylar va sportchilar uchun qimmatli ma'lumotlarni taqdim etadi [6].

XULOSA

Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy usullarini o'rganish asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Karate musobaqalarini tashkil etish va o'tkazishda zamonaviy yondashuvlardan foydalanish, musobaqalar sifatini oshiradi va ularning ommaviyligini ta'minlaydi. Modullashtirilgan yondashuv, elektron hakamlik tizimi, ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalardan foydalanish, shuningdek, xalqaro standartlarni joriy etish musobaqalarni tashkil etish va o'tkazishning samarali usullari hisoblanadi.

2. Raqamli texnologiyalar karate musobaqalarini tashkil etish va o'tkazish jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Elektron qayd etish tizimi, video hakamlik tizimi, onlayn translyatsiya va musobaqalarni tahlil qilish uchun raqamli vositalardan foydalanish, musobaqalarning umumiy sifatini oshiradi.

3. Karate musobaqalarini tashkil etish samaradorligini oshirish uchun murabbiylar va hakamlar malakasini oshirish, musobaqalarni o'tkazish uchun infratuzilmani takomillashtirish, sponsorlik dasturlarini ishlab chiqish va musobaqalarni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha uslubiy qo'llanmalarni ishlab chiqish zarur.

4. Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishda milliy va xalqaro tajribani o'rganish va qo'llash, musobaqalarning umumiy sifatini oshiradi va O'zbekistonda karate sport turining rivojlanishiga yordam beradi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishning zamonaviy usullarini joriy etish, nafaqat musobaqalar sifatini oshiradi, balki

o'quvchi yoshlarning jismoniy va ma'naviy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa ularning kelajakda sog'lom turmush tarzini olib borishlariga asos bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Alimov A., Karimov B. (2021). Yoshlar orasida karate sport turining rivojlanishi: muammolar va istiqbollari. O'zbekistonda jismoniy tarbiya va sport, 2(3), 45-52.
2. Yusupov M. (2022). O'zbekistonda karate sport turining rivojlanishi: tarixiy aspekt. Sport va ta'lim, 5(2), 78-85.
3. Rustamov O. (2023). Maktab yoshidagi bolalar uchun karate mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari. Pedagogik ta'lim, 4(1), 112-120.
4. Ishimov A., Rasulov B. (2022). Maktablarda karate sport turini rivojlantirish: muammolar va yechimlar. Jismoniy tarbiya va sport nazariyasi, 3(4), 67-75.
5. Petrov V. (2021). Karate musobaqalarini tashkil etish va o'tkazishning xalqaro standartlari. Sport sohasida innovatsiyalar, 2(3), 45-53.
6. Smirnov A., Ivanova E. (2023). Maktab yoshidagi o'quvchilar orasida karate musobaqalarini tashkil etishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish. Raqamli ta'lim va sport, 2(1), 34-42.
7. Nakamura K., Suzuki H. (2020). Organizational structure of karate competitions in Japan: A model for developing countries. International Journal of Sport Management, 15(3), 245-258.
8. Brown M., Johnson P. (2021). Modern approaches to organizing karate competitions for school-age children. Journal of Physical Education and Sport, 21(2), 1045-1052.
9. Beljaev S., Orlov D. (2023). Electronic refereeing systems in karate competitions: advantages and disadvantages. Sports Technology, 16(2), 125-134.
10. Thompson L. (2019). The role of coaches and referees in organizing and conducting karate competitions for school-age children. Coach Education International, 12(1), 78-87.